

Andrzej BAŃKOWSKI

POLSKIE „ŁATWY” I „ŁACNY”

A. Brückner (SEJP 307) przypisał przymiotnikom „łatwy i łacwi, łacny” pierwotne znaczenie ‘co się da uchwycić’, wywodząc je najogólniej, bez objaśniania sposobu derywacji, od „bardzo rozrosłego” pnia werbalnego *łat-* ‘chwycić’, zaświadczonego w tym znaczeniu w językach południowoślōwiańskich, skąd przytoczył postać *latiti, laćati*.

Akceptował tę hipotezę F. Sławski, uściśliwszy ją na tle starannie zebranych w komplecie materiałów porównawczych, por. SEJP, IV 412-414: *łacny*, IV 414: *łacwi*, V 46-47: *łatwy*. Przyjął aż cztery oboczne warianty synonimiczne przymiotnika derywowanego od czasownika psł. †*latiti*, zaświadczonego przez słow. *lātiti se* ‘chwycić, ująć, wziąć się do czego’, sch. *lātiti* ‘sięgnąć, szybko chwycić’, csł. redakcji czeskiej *latiti laštŏ* ‘pojmać, schwytać’. Zrekonstruował je w prapostaciach: †*latvъ* (-pol. *łatwy*), †*latvjъ* (-stp. *łacwi*), †*latjъnъ* (stp. *łacny*) i †*latvjъ-jъ* (-stp. *łacwi*).

Związek z †*latiti* nie budzi wątpliwości semantycznych. Dziwi jednak nie tylko taka mnogość jego suponowanych derywatów przymiotnikowych, ściśle synonimicznych, ale także ich osobliwości słowotwórcze. Jako bezpośredniego derywatu dewerbalnego trzeba by się tu spodziewać przymiotnika †*lat-ъnъ* ‘dający się uchwycić, uchwytny, łatwy do uchwycenia’¹, nie zaświadczonego w żadnym z dialektów ślōwiańskich. Toteż rozsądniej wydaje się przypuścić, że wymienione przymiotniki staropolskie nie są bezpośrednimi derywatami owego psł. czasownika i szukać objaśnienia genezy każdego z nich z osobna.

Sądzę, że najlepiej wyjść w tej sprawie od rzeczownika psł. †*laty †latve*, poświadczonego w tej postaci w tekstach csł., zachowanego do dziś w słow. *lātva* ‘płytko miska na mleko’.² Na gruncie polskim jego śladem reliktowym może być stp. n.o. *Łatw(i)a* („Latwa” 1446 r.).³ Znacznie lepiej są zaświadczone jego

¹ Takie właśnie znaczenie pierwotne najsluszniej przypuścił Sławski, SEJP, IV 413 (s.v. *łacny*).

² Por. Sławski, SEJP, V 39 (s.v. *łata 5.*).

³ Por. SSNO, III 315.

stare deminutiva: †**latꝛvica** w dialektach południowosłowiańskich, †**latꝛka** we wschodnio- i zachodniosłowiańskich, też w polszczyźnie, por. **łatka** 'naczynie' w obu psalterzach stp. i dwu źródłach z XV w. innych, do dziś zachowane w gwarach śląskich.⁴

Etymologia psł. †**laty** jest niepewna. Aprobowana przez Sławskiego hipoteza dawna, że najbliższym odpowiednikiem jest lit. **luõtas** 'czółno wydłubane z pnia drzewa'⁵, o tyle budzi wątpliwości semantyczne, że na gruncie słowiańskim zaznaczone jest wyłącznie znaczenie 'naczynie gliniane', najczęściej 'miska gliniana', nigdy 'naczynie dłubane z drewna' (jak niecka). Można jednak ten związek podtrzymać przez przyjęcie dawnej zmiany znaczenia w litewszczyźnie (gdzie wyraz znacznie później zaświadczony niż w słowiańszczyźnie): 'duże naczynie (gliniane)' - 'niecka' - 'czółno'.

W każdym razie przypuścić wolno, że †**laty** to prastara nazwa najważniejszego ongiś naczynia domowego, używanego na co dzień, dużej misy glinianej, na której podawano wspólny posiłek członkom rodziny. Co na niej podano na stół, było łatwo dostępne, pod ręką, w zasięgu siedzących wokół. Toteż suponować można dawne frazeologizmy typu **vꝛzēti latꝛve** 'wziąć z misy', rozszerzające swój zakres użycia przez porównania i metafory: 'wziąć co jak z misy (na stół podanej); wziąć co sięgnąwszy bez trudu; chwycić co szybko, łatwo. Takie właśnie zwroty frazeologiczne z formą kazualną †**latꝛe** (genetivus-ablativus w archaicznym użyciu bez przyimka)⁶ miały szanse przetrwać dłużej w użyciu niż sam rzeczownik †**laty**, z czasem wyparty przez nowszą nazwę tegoż naczynia, a mianowicie †**misa**⁷, której pojawienie się może być związane z zastępowaniem nietrwałych w codziennym użyciu stołowym mis glinianych cynowymi.

Przypuszczam zatem, że po upowszechnieniu się w staropolszczyźnie nowej nazwy naczynia (**misa** w kilkunastu źródłach stp., tak samo deminutivum **miska**)⁸ reliktowa forma kazualna dawnej nazwy, zachowana w zwrotach frazeologicznych, zaczęła funkcjonować jako typowy już przysłówek, co było ułatwione formalną zgodnością morfologiczną tej formy z normalnymi przysłówkami odprzymiotnikowymi na -e.

⁴ Por. Sławski, SEJP, V 38-39.

⁵ Por. tamże; też. M. Vasmer, REW, II, s.v. **łatka**.

⁶ Albo locativus bez przyimka, ale trudniej objaśnić semantykę stp. adv. **łaćwie**//**łatwie** wyszedłszy od formy miejscownika: 'na misie'.

⁷ Objaśnianą jako stare zapożyczenie z wulgarno-łacińskiego **mēsa** (od łac. **mensa** 'stół'), chyba za pośrednictwem germańskim; por. M. Vasmer, REW, II s.v. **misa**.

⁸ Por. Słownik staropolski, IV 285-286; nb. stp. poświadczenia onomastyczne są nieuchwytnie, bo nie sposób odróżnić zapisów ewentualnej n.o. **Misa**, **Miska** od zapisów stp. imion hipokorystycznych: **Mi-sza**, **My-sza**, **Miszka**, **Myszka**.

Ten wtórny przysłówek wystąpił w piśmiennictwie stp. w trzech wariantach fonetycznych: **łacwie** (w Rozmyślaniu o żywocie Pana Jezusa),⁹ **łatwie** (pospolite w XVI w.)¹⁰ i **łacwie** (sporadycznie w drukach XVI w.). Oboczność **łacwie: łatwie** - jak **ćwi(e)rdza: twi(e)rdza**, **ćwierdzić: twierdzić**, **ściowina: słotwina** itp. - powstała na skutek nierównej siły tendencji $t\acute{v} \rightarrow \acute{c}\acute{v}$ w różnych regionach Polski. Dane toponimiczne świadczą dowodnie, że na południu kraju tendencja nie wystąpiła w tym stopniu, co w Wielkopolsce, w Małopolsce północnej i na Mazowszu.¹¹ Pod wpływem wymowy krakowskiej w literaturze (drukowanej) od początku XVI w. wzięły zdecydowanie górę postaci z $t\acute{v}$ (twierdzić itp.).

Powstanie wtórnej i rzadkiej postaci **łacwie** wymaga osobnego wyjaśnienia, jeżeli uchylić podejrzenie, że może to być wariant czysto graficzny, polegający na niedokładnym oddaniu postaci **łacwie**. Otóż w grę tu może wchodzić przede wszystkim wpływ formy komparatywnej, w której nastąpiła depalatalizacja dysymilacyjna: **łacwiej** \rightarrow **łacwej**,¹² jak **pirzwiej//pierwiej** \rightarrow **pierwej** itp. Przykładów depalatalizacji tych spółgłosek miękkich, po których następowała spółgłoska j oddzielona samogłoską, są setki - nie tylko w nazwach własnych, ale też w wyrazach pospolitych. O dawności tej tendencji świadczą nie tylko takie przykłady, jak stp. **Sietej** (w XIV-XV w.) zamiast **Sieciej**¹³, ale i takie jak **ruja** zamiast **ŗruja** (psł. **ŗruja**) albo **preje**, **wreje** (ściągnięte w **pre**, **wre**) obok **preje**, **wrzeje** (ściągnięte w **pre**, **wre**). O jej długotrwałości świadczą zwłaszcza formy typu **bogaceje**, **lodowaceje**, **pospoliceje**, **rzedzeje**, **śniedzeje**, (zamiast **-cieje**, **-dzieje**), częste w XVIII-XIX w.¹⁴, dziś regionalne, sporadyczne. Jako jeden z ciekawszych dowodów jej zwalczania (bądź dążności do usuwania jej skutków) warto przytoczyć formę **szybciej**, polegającą na błędnym poprawieniu formy **szybcej**, powstałej z pierwotnej **szybczej** (przez dysymilację $\acute{s} - \acute{c} \rightarrow \acute{s} - c$).

Stp. przysłówek **łacwie//łatwie**, kontynuujący reliktową formę kazualną rzeczownika **ŗlaty**, dał podstawę całej nowej rodzinie wyrazów. Najpierw dorobiono do przysłówka tego (miękkotematowego) przymiotnik **łacwi//łatwi**. Jego postać

⁹ Pospolicie zwanym „przemyskim” (rękopis przechowany w bibliotece kapituły przemyskiej), powstałym u schyłku XV w. w Małopolsce północnej. Słownik stp. (IV 87) niesłusznie czyta zapis „laczye” (Rozm 617) jako **łacwie**.

¹⁰ Według Słownika polszczyzny XVI w. (XII 524-526) w tekstach przebadanych **łatwie** wystąpiło 574 razy.

¹¹ Toponimy z **ćw**, jak **Oćwieka**, **Poćwiardówka** itp. zachowane do dziś w połowie kraju północnej.

¹² Zapis „laczwej” z 1448 r. (Słownik stp, IV 87) może oddawać tę wtórną postać **łacwej**, ale nie musi, bo w połowie XV w. jeszcze nie zawsze oznaczano miękkość wargowych.

¹³ Por. SSNO, V 47; depalatalizacja zaszła tu przed zmianą fonetyczną $t' \rightarrow \acute{c}$.

¹⁴ Wykazane licznie w Słowniku dokładnym J.S. Bandtkiego (Wrocław 1806).

łaćwi wystąpiła w XV w. w tzw. Modlitwach Wacława.¹⁵ W XVI w. dominuje postać **łatwi**, ale sporadycznie występują już także nowsze postaci **łatwy** i **łacwy**.¹⁶ Począwszy od XVII w. **łatwy** wypiera stopniowo starszą postać **łatwi** (zachowaną dziś tylko tu i ówdzie w gwarach), co można złożyć na karb wpływu przymiotników twar-dotematowych **czerstwy**, **drętwy**, **martwy**, a w pewnej mierze też tendencji depalatalizacyjnej, o której wyżej, w formach rodzaju żeńskiego: **łatwiej** → **łatwej**, więc i **łatwa** zamiast **łatwie**. Efemeryczna postać **łacwy** (z pierwotnego **łaćwi**) chyba głównie pod wpływem synonimu **łacny**, o którym niżej. Za zmianą **łatwi** → **łatwy** idzie zmiana przysłówka: nowe **łatwo** wypiera pierwotne **łatwie** i wtórne **łatwio** (powstałe jak **tanio** z **tanie**). Po upowszechnieniu się twar-dotematowego **łatwy** przysłówek **łatwie** był odczuwany jak przynależny do typu **jaśnie**, **lekce**, ustępującego na rzecz **jasno**, **lekko**. W XVIII w. pojawia się odprzymiotnikowy czasownik **łatwić**, zwykle z prefiksami: **u-łatwić**, **za-łatwić** (sporadycznie też **ob-łatwić**, **roz-łatwić**, **z-łatwić**), wypierające stopniowo znacznie starszy czasownik synonimiczny **łacnić** (XVI-XVIII w.), derywowany od **łacno**, **łacny**.

Derywatem stp. przysłówka **łaćwie//łatwie** (bądź „dorobionego” doń przymiotnika **łaćwi//łatwi**) może być starowielkopolska nazwa sieci rybackiej poświadczona w XIV w. zapisami „latnicza” (1357 r.) i „lacznicza” (1362, 1369 r., w kopiach późniejszych), a pod koniec XV w. zapisem „locznicza” (1493 r.); nazwa od dawna dyskutowanej etymologii.

Brückner (SEJP 307), słusznie czytając **łatnica** : **łacnica**, wywodzi ją bezpośrednio od czasownika **†latiti** ‘chwytać’, co nie przekonuje z powodu niepoświadczenia tego czasownika w językach północnośląskich, a także z powodu oboczności **t** : **c**, której w takim razie nie sposób racjonalnie objaśnić. Słownik stp. (IV 111) odczytał wszystkie przytoczone zapisy jako **łącznica//łacznica**, suponując, że w najstarszym z nich mamy **t** zamiast **c**, co niewiarygodne (litery **t** i **c** pisano wprawdzie wówczas bardzo podobnie, ale spółgłoskę **c** oznaczano dwuznakiem **cz**). Sławski (SEJP, V 43) przyjął, w grę tu wchodzić dwie całkiem różne nazwy sieci: **łatnica** i **łacznica**; co do tej ostatniej powołując się na niewiarygodną relację Śląskiego.

Moim zdaniem, nie ma powodu wątpić, że idzie tu o jedną i tę samą etymologicznie nazwę wąskoregionalną małej sieci rybackiej używanej na jeziorach, jak o tym świadczą cytaty w Słowniku stp.: „Cum parvis retibus, que vlg. nominantur slampnicza, latnicza”, „(...) in lacu nostro piscaturam (...) cum parvis retibus, scilicet cum slampnicza et lacznicza”. Kolejne w czasie warianty tej nazwy **łatwo**

¹⁵ Inaczej „Godzinkach Wacława”; por. Słownik stp., IV 87 (sub mala voce **łaćwi**, zamiast **łaćwi**).

¹⁶ Według Słownika polszczyzny XVI w. **łatwi** 208 razy, **łatwy** 27 razy, a **łacwy** tylko w 5 źródłach.

objaśnić przyjmując rozwój: †**łatwnica**/**łaćwnica** → **łacnica** → **łącnica**. Zmiany **ćv̇n** → **cn**, **źv̇n** → **zn** są w polszczyźnie całkiem normalne, choć mało znane z powodu rzadkości takich zbitok spółgłoskowych; wystąpiły np. w toponimach **Miedźwna**, **Miedźwno** (potem i dziś **Miedzna**, **Miedzno**) i **Wiećwna** (dziś gwar. **Wiecniá**). Po zaniku **v̇** w środku zbitki następuje zmiana **ć** → **c**, **ź** → **z** zgodnie z regułą morfonemiczną, że **ć**, **ź** nie mogą poprzedzać bezpośrednio nowych **n**, **ń**. A na przełomie XV i XVI w. mamy do czynienia z kulminacją tendencji do nazalizacji samogłosek w pozycji przed grupą spółgłoskową „ustna + nosowa”¹⁷, więc nie dziwi **łacnica** → **łącnica**. Dyskusyjnym może być tylko (jak o tym niżej), czy ta względnie późna¹⁸ nazwa regionalna małej sieci została derywowana formantem **-nica**, czy **-ica**.

Tyle o genezie wyłącznie polskiego przymiotnika **łatwy** (wraz z całą jego „rodziną wyrazów”). Znacznie trudniej jest wyjaśnić do końca genezę przymiotnika **łacny** (wraz z przysłówkiem **łacno**), ściśle synonimicznego do **łatwi**/**łatwy** i jeszcze w XVI w. odeń pospolitszego (w literaturze), później ustępującego stopniowo na jego rzecz. Przymiotnik **łacny** w XV w. został zapisany w pięciu niezależnych nawzajem źródłach, ale najwcześniejsze poświadczenie zaprzeczonego przysłówka **niełacno** ‘difficile’ w Kazaniach Gnieźnieńskich (glosa do kazania łacińskiego o Wszystkich Świętych)¹⁹ jeszcze mocniej świadczy o tym, że przymiotnik ten musi być znacznie starszy niż **łaćwi**/**łatwi**, dziś **łatwy**.

Nie przekonuje mnie opinia F. Sławskiego, że w grę może wchodzić pradawny przymiotnik †**latj-ьнѣ** jako derywat bezpośredni czasownika iteratywnego †**lat-ja-ti**, pochodnego od †**latiti**, o którym już wyżej. Po pierwsze, nie widać innych pewnych przykładów przymiotnika derywowanego suponowanym sposobem, tzn. od czasowników tego wtórnego typu morfologicznego. Po drugie, nie ma śladu tego przymiotnika w językach południowosłowiańskich, gdzie znany ów czasownik †**latjati**. Po trzecie, niejasne jest i pochodzenie czasownika „podstawowego” †**latiti**. Trudno go zaliczyć do formacji iteratywnych, jak †**laziti** (: †**lěz-ti**) albo kauzatywnych, jak †**saditi** (: †**sěsti sędŏ**) z braku podstaw do rekonstruowania jakiegoś prymarnego †**lěsti** †**lětŏ** albo †**lętŏ**. Wziąwszy pod uwagę jego niewielki zasięg i późność zaświadczeń, najprościej przypuścić, że jest to czasownik denominatywny, derywowany od rzeczownika †**laty**, o którym wyżej. Jedząc ze współ-

¹⁷ Por. A. Bańkowski, **Begno**, „Poradnik Językowy”, 1978, s. 274-275.

¹⁸ Gdyby powstała przed zanikiem jerów, z †**latъьнѣnica** powinno być †**latewnica**.

¹⁹ Por. Słownik stp., IV 87 i V 190: **niełacno** w użyciu predykatywnym („nelacno... gest” = „difficile... est”).

nej misy, ten się tylko najadł, kto chwycił kęsy prędzej od innych.²⁰ Zatem znaczenie 'sięgając chwycić szybko' sprowadzałoby się do pierwotnego 'jeść z misy (wspólnej)'.
 Genezę słowotwórczą stp. **łacny**, ściśle synonimicznego do **łacwi//łatwi//łatwy**, najprościej można by objaśnić suponując jako jego starszą postać **†łacwny**. Byłby to przymiotnik sufiksalny derywowany od stp. **łacwie//łatwie**, o którym wyżej, względnie późno, po zaniku jerów.²¹ Wcześniejsza w nim redukcja zbitki spółgłoskowej niż w toponimach (por. wyżej) byłaby prawdopodobnie: zmiany eufonizacyjne są w znacznej mierze uwarunkowane frekwencją, występują tym wcześniej, i forma jest częściej używana. Od niego można by wywieść wyżej omówioną nazwę sieci, objaśniając jako **†łacwn-ica**. Jednak hipoteza etymologiczna **łacny** - **†łacwny** nastrecza poważne trudności, głównie dlatego, że nie jest to przymiotnik wyłącznie polski; także z powodu jego dawności.

W polszczyźnie mamy w XV w. zapisany w wielu źródłach dla **łacno, łacność, łacny, łacniej, łacniejszy, niełacnie, niełacno, niełacność, niełacny**; w XVI w. prócz tych też dla derywatów **łacnić, łacnić się, łacniuchno, łacniuchny, łacniuczki, łacniuczko**. Warto podkreślić, że Mikołaj Rej, szczególnie często używający wyrazów tej rodziny, nie użył ani razu **łatwie, łatwi** itp. W stp. materiałach onomastycznych odbicie **łacno, łacny** jest skrajnie wątpliwe z powodu istnienia jednakowo pisanych stp. **łaczny** 'łaknący, głodny' (psł. **†lačь-ьнъ** od **†лак-нq-ti**) wraz z przysłówkiem **łaczno** 'głodno'. Zapis stp. n.o. „Domalaczno” 1404 r. należy czytać **Domalaczno** ('w domu głodno'), nie **Domalacno** (jak chce SSNO, I 502). Zapis „Laczni” 1438 r., „Laczny” 1443 r., „Laczno” 1472 r. (SSNO, III 306) raczej oddają **Łaczny, Łaczno** niż **Łacny, Łacno**, ale pewności tu być nie może.

Pozostała kwestia najtrudniejsza: jak się ma stp. **łacny** 'łatwy' do słowackiego **lacný** 'tani, darmowy' i czeskiego **laciný** 'tani, lichy'? W grę tu wchodzić mogą zarówno wspólna etymologia (z różnym dalszym rozwojem semantycznym), jak i jakieś wtórne związki typu kontaminacyjnego. Ponadto, w niewątpliwym związku ze słow. **lacný** pozostają węgierskie **alacsony** 'tani', **olcsó** 'tani', **olcsón** 'tanio'.

Rozsądną wydaje się hipoteza, że słow. **lacný** kontynuuje psł. dialektalny przymiotnik **†latjь-ьнъ**, derywowany od rzeczownika **†latja**, zaświadczonego przez staroczeski rzeczownik **lácě** (zapisany tylko dwukrotnie, niepewnego znaczenia: jakoby antonim do **prácě** 'trud')²² oraz przez sch. przysłówki **laće, laći**²³

²⁰ Por. u naszego Słoty: „sięga w misę prze drugiego, szukają kęsa lubego”. Jeśli tak bywało przy wielkim dworskim, obficie zastawionym stole świątecznym, to cóż dopiero przy skromnych posiłkach codziennych ludzi ubogich!

²¹ Wcześniej **†latь-ьнъ** dałoby **†łatewny**.

²² Por. V. Machek, ESJC (1971), s. 316-317 (s.v. **láce**).

²³ Por. P. Skok, Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika, II, 1972, s. 257.

‘darmo, na próżno’, który może być relikтовую formą kazualną psł. rzeczownika **†latja**, niejasnego pochodzenia.²⁴ Ze słow. **lacný** chyba pożyczką wczesną węg. **alacsony** (z protetycznym a-), z którego potem **olcsó** jako skrót dialektalny.

W czeszczyźnie sprawa bardziej skomplikowana. Przymiotnik **laciný** (już staroczeski!) zdaje się wyglądać raczej na germanizm, por. np. niemieckie regionalne **latzen** ‘płacić’. **Lacnyj** ‘tani’ w gwarach chodzkich (na południu Czech) zapewne polega na synkopie (\leq **lacinyj**), a w każdym razie jego archaiczność jest wątpliwa. **Łacni** ‘tani’ w gwarach laskich może być pożyczką z gwar śląskich, ze zmianą znaczenia pod wpływem czeskiego literackiego **laciný**. Rozwój **lacný -laciný** jako całkiem nienormalny wydaje się nieprawdopodobny. Rozwój semantyczny ‘łatwy’ \rightarrow ‘liczy, tani’ jest chyba możliwy na zasadzie specjalizacji znaczenia: ‘łatwy’ \rightarrow ‘łatwy do kupienia’, ale mało prawdopodobny sam przez się, bez jakichś wpływów zewnętrznych. Jako ewentualny „kontaminator” mógłby tu w grę wchodzić przymiotnik **lačný** ‘zły’ \leq **†lōčъnъ** od **†lōka**, por. scs. **lōka** ‘malitia’, **lōkavъ** ‘perversus, pravus, dolosus’, a także stp. „łączna dzela” = *vilia opuscula* (w tzw. mamotreckie lubińskim).²⁵

Możliwe zatem, że stp. **łacny** (pierwotnie raczej tylko południowopolskie) kontynuuje psł. dial. **†latjъnъ** (od **†latja**), ze wczesnym i tylko stp. zbliżeniem semantycznym do **†latъve**. Niewykluczone, że w Wielkopolsce mógł powstać lokalnie od **łaćwie** przymiotnik **łaćwny**, ale jeśli powstał (na co by wskazywała lokalna nazwa sieci, o której wyżej), jego żywot był efemeryczny. Nie mógł wytrzymać konkurencji z synonimicznym **łacny**, ekspandującym z południa ku północy, i **łaćwi/łatwi**, ekspandującym z północy na południe.

Na dalsze studia etymologiczne zasługują rzeczowniki psł. **†laty** i **†latja**, być może sprowadzalne do wspólnego źródłosłowu (pie. **†lōt-**?) i prapokrewne z **†lěťъ**, **†lětiti** (pie. **†lēt-**).

²² Por. V. Machek, ESJĆ (1971), s. 316-317 (s.v. **láce**).

²³ Por. P. Skok, Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika, II, 1972, s. 257.

²⁴ Por. V. Machek, loco citato.

²⁵ Por. Słownik stp., IV 87 (**Łacny 2.**); w mamotreckie kaliskim tu: „zle dzala”

Andrzej Bańkowski

Polish Words: „łatwy” and „łacny”

Summary

Old Polish word: „łacny”, originally used solely in the south of Poland, continues the pre-Slavonic, dialectal - latjъnъ from „latja”, with an early and solely Old Polish semantic similarity to „lat ve”. It is possible that in Great Poland it could have originated locally from „łacwie” adjective „łacwny”, but if it transformed in such a way, as indicated by local name of meaning relationship network, its life was ephemerical because it could not face up to competing with the synonymous „łacny”, which expanded from the south towards the north, and with „łacwi//łatwi” expanding from the north towards the south.